

İSTANBUL YARATICI
ENDÜSTRİLER MERKEZİ
İSTANBUL CREATIVE
INDUSTRIES HUB

YARATICI ENDÜSTRİLER İSTANBUL STRATEJİ RAPORU

İÇİNDEKİLER

Önsözler

Yönetici Özeti

- I. YARATICI ENDÜSTRİLER: TANIMLAR, SINIFLAMALAR, BÜYÜKLÜKLER
- II. DÜNYADA YARATICI EKONOMİ VİZYONU
 - a. Avrupa Birliği
 - b. Asya-Pasifik Bölgesi
 - c. Güney Amerika
 - d. Diğer
 - e. UNESCO Yaratıcı Şehirler Ağı
 - f. Küresel Değişkenler
- III. TÜRKİYE'DE YARATICI EKONOMİ VİZYONU
 - a. T.C Kültür ve Turizm Bakanlığı
 - b. T.C Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı
 - c. T.C Ticaret Bakanlığı
 - d. TOBB Kreatif Endüstriler Meclisi
 - e. YEKON
 - f. 12. Kalkınma Planı ve Yaratıcı Endüstriler
- IV. İSTANBUL'DA YARATICI EKONOMİ VİZYONU
 - a. Genel Durum
 - b. İstanbul Planlama Ajansı
 - i. Vizyon
 - ii. Temel Politikalar

- c. İstanbul Kalkınma Ajansı
 - i. Vizyon
 - ii. Temel Politikalar
 - iii. Hedefler
 - d. Yekon
 - e. Yaratıcı Endüstrilerin İstanbul Ölçeğindeki Durumu
 - f. Gelişim Fırsatları
 - A. İstanbul Planlama Ajansı Çalıştay Sonuçları
 - B. İstanbul Kalkınma Ajansı Çalıştay Sonuçları
 - C. YEKON Çalıştay Sonuçları
- V. İSTANBUL YARATICI ENDÜSTRİLER STRATEJİLERİNİN GELİŞTİRİLMESİ
- a. Stratejik Değerlendirme ve Kabuller
 - b. Strateji Uygulama Dönemi ve Çerçevesi
 - c. Temel Strateji Yaklaşımı
 - d. Strateji Kurgulama Yaklaşımı
 - e. Strateji, Hedef ve Aksiyon Önerileri
 - f. İstanbul'un Yaratıcı Endüstriler Vizyonu
 - g. İstanbul'un Yaratıcı Endüstriler Misyonu
 - h. Stratejik Öncelikler
 - i. Müdahale Yöntemleri
 - j. Stratejik Hedef Alanları
- V. Kaynaklar

İSTANBUL YARATICI ENDÜSTRİLER MERKEZİ PROJESİ ÖNSÖZÜ

Farklı kültürleri buluşturan, birleştiren İstanbul, aynı zamanda bu farklılıkları muhafaza ederken, çeşitliliği ve değerlerimizi gelecek kuşaklara zenginleştirerek aktarıyor. Kültür, sanat, ticaret ve göç yolları üzerinde en önemli durak ve yerleşkelerin başında gelen İstanbul, her daim önemini muhafaza ediyor.

İstanbul, tarihsel sorumlulukları ve biriktirdiği sosyal ve tarihsel hafızası ile farklı katmanları bünyesinde bulundurur iken bugün yüksek teknoloji ile yaratıcı endüstrileri bünyesinde birleştirerek, hemen her gün büyüyen oranda oluşturduğu rekabetçi iş modelleri ile süratle büyüyen bir yaratıcı endüstriler ekonomisine ev sahipliği yapmaktadır.

Kendi alanları içinde birbirinden değerli ve önemli sosyal ağlar STK'lar, vakıf ve birlikler ile de güçlerini buluşturan kentimizin en önemli iyileşme alanlarının başında ürettiği ekonomik değer ve etkiyi daha da güçlü bir şekilde rakamlar ile ölçmek ve veriler ile konuşmaya başlamamız çok önemlidir. Yaratıcı ekonominin adeta bacasız bir sanayi topluluğu olarak ürettiği ve ticarileşen çıktıları, sinema, reklam, tasarım, performans sanatları, yayın evleri, yaratıcı etkinlikler, kültür-sanat ve zanaat gibi sayısız bir çok yaratıcı alan ile birçok konuda liderlik yapmaktadır.

Sürekli gelişim gösteren ve yaratıcı endüstrilerden oluşan bu ekosistem, kentimizde kolektif kültürü daha da geliştirirken, girişimci gençlerimizin sayısını da artırmaktadır. Endüstrilerimizin, kendi etki ve konfor alanlarının daha da dışına çıkarak farklı disiplinler ile buluşturan bu ekosistemin değeri artmaya devam etmektedir. İçinde bulunduğumuz dönem, kentimizdeki nitelikli ve güçlü gençlerden oluşan yaratıcı ekonomilerin bir araya gelerek, gelecek planlarını ortaya koyduğu bir dönüşüme işaret etmektedir.

Gücümüz, etkimiz ile sınırlı ve çerçeveli değildir. Yaratıcı endüstrilerimizin bütünleşik çarpan etkisi, hizmet verdikleri alanları daha da yukarıya taşımaktadır. Bu endüstriler yaratıcı oldukları kadar üretken ve etkili endüstri topluluklarıdır. Bu vesile ile projemizin henüz başlamış olduğunu, bu projenin ekosistemin kendisine ait olduğunu, projenin sürekli gelişimi üzerine dijital alt yapısının planlandığını öncelikle anımsatmak isterim.

İstanbul Yaratıcı Endüstriler Merkezimiz ile birçok yeni proje fikrinin oluşmasına katkı veren ve 2019 yılından itibaren yoğun çalışan Yekon Projeler Komitesi ile Yekon üye kuruluşlarımıza ve projemizin her aşamasında farklı boyutlarda destek veren yaratıcı endüstrilerimizin tüm paydaşlarına teşekkür ederim. Oluşan ve gelişen sinerji ile projemiz üzerine aldığı sorumlulukları en verimli biçimde yürütecek ve kolektif bir kültür ile çabalarına devam edecektir.

Projemiz için emeği geçen herkese, arama ve forum toplantılarında katılım gösteren değerli katılımcılarımız ve paydaşlarımıza verdikleri eşsiz destek için teşekkür ediyorum.

Sevgi ve saygılarımızla.

Sertaç ERSAYIN

Yekon Başkanı

sertacersayin@yekon.org

ÖNSÖZ

İstanbul üzerine ve yaratıcı endüstriler konusunda; farklı kamu birimleri, sivil toplum örgütleri, akademik kurumlar hedefler koymakta; strateji ve politikalar üretmektedirler.

'Yaratıcı Endüstriler' başlığı altında yer alan farklı sektörleri temsil eden kuruluşlar da bunlardan bağımsız olarak, sektörel politikalar geliştirmektedirler.

'Yaratıcı Endüstriler'in dünyada, ülkemizde ve kentimizde önümüzdeki on yıl içinde güçlü ve sürdürülebilir bir ekonomik büyüme göstereceğine kesin gözüyle bakılmaktadır. Ekonomik büyümenin de ötesinde, 'Yaratıcı Endüstriler' alanındaki genişlemenin 'Yeşil Ekonomi' dönüşümünden, kapsayıcılık ve sürdürülebilirlik başlıklarına kadar pek çok alanla etkileşim içinde yenilikçi çözümlerin üretilmesine öncülük edebileceği de öngörülmektedir.

İstanbul, önümüzdeki on yılda, gerek ülkemizde gerekse küresel ölçekte 'Yaratıcı Endüstriler'in gelişim sürecine liderlik edebilecek birikim ve potansiyele sahip bir 'Küresel Şehir' olma yolunda ilerlemektedir.

İstanbul Kalkınma Ajansı'nın desteği ile Yaratıcı Endüstriler Konseyi Derneği YEKON tarafından '2022-2023' yılları arasında yürütülen İstanbul Yaratıcı Endüstriler Araştırması'nın sonuçları ve öngörülerinden yola çıkılarak hazırlanan bu çalışmada İstanbul'da Yaratıcı Endüstriler sektörünün 2030 yılı hedef, strateji ve aksiyon planlarının tüm paydaşların katılımı ile ele alınması ve işbirliği içinde hayata geçirilmesi için öneriler sunulmuştur.

Teşekkür ederiz.

Nurten Meriçer
Solo Projeler Danışmanlık Ltd. Şti

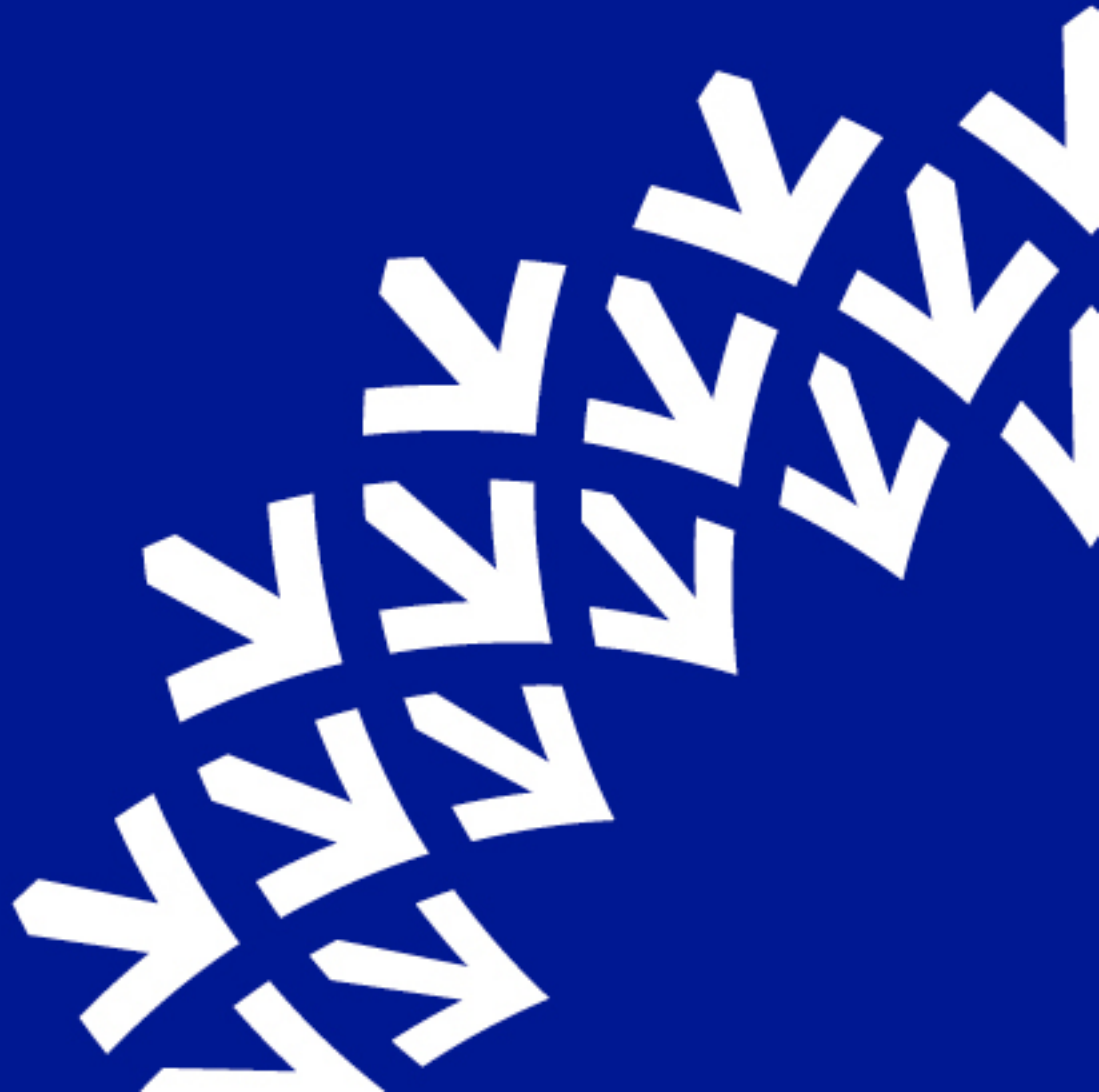
YÖNETİCİ ÖZETİ

- Yaratıcı Endüstrilerin öngörülebilir gelecekte, pandemi dönemi sonrası ekonominin geneline ve diğer sektörler için daha hızlı toparlanacağı, daha hızlı büyüyeceği ve ekonomideki payının giderek artacağı öngörülmektedir. UNCTAD rakamlarına göre 2015 yılında yaratıcı ürünler için küresel pazarın değeri 509 milyar dolar olarak ifade edilmiştir. Kriz öncesi tahminlere göre Yaratıcı Ekonomi 2023 yılına kadar 985 milyar dolarlık bir potansiyele ulaşacak ve 2030'a varıldığında ise küresel GSYİH'nın yüzde 10'unu temsil edecektir.
- Yaratıcı Endüstriler 2009 yılından bu yana Türkiye'de istikrarlı bir büyüme ile seyretmektedir ve bu seyrin artarak devam edeceği tahmin edilmektedir. Bu öngörüye dayanarak 2018 yılında Yaratıcı Endüstriler'in toplam istihdam içinde %1,75 olan payının 2030 yılında %3'e çıkması beklenmektedir.
- Dünya üzerindeki belirli ticari bölgeler ve ülkeler 'Yaratıcı Endüstriler' ile ilgili önümüzdeki 10 yıla odaklanan stratejiler ve politikalar üretmeye başlamışlardır. Bunların etkisi ile bu sektörlerdeki rekabetin de artması beklenmektedir.
- İstanbul'daki 'Yaratıcı Endüstriler'in büyüklüğü Türkiye'dekinin yaklaşık olarak %73'ünü oluşturmaktadır.
- İstanbul'un "Yaratıcı Şehir" olma niteliği, 2010 yılında Avrupa Kültür Başkenti olarak seçilmesi ve 2017 yılında UNESCO Yaratıcı Kentler Ağına kabul edilmesiyle de tescillenmiştir. İstanbul sadece Türkiye'de değil coğrafi, kültürel ve etki alanı olarak çevresinde de 'Yaratıcı Endüstriler'e liderlik edecek birikim ve potansiyele sahiptir.
- İstanbul 'Yaratıcı Endüstriler'in tüm alt sektörlerinde de rekabet edebilecek bir yapılanmaya sahiptir.

- Bu veriler doğrultusunda İstanbul'daki Yaratıcı Endüstriler sektörü için Türkiye'de pazarı büyütme, dünyada ise pazar payını büyütme stratejisi önerilmiştir.
- Stratejinin müdahale yöntemleri olarak Liderlik, Ölçek ve Etki üzerinde durulmuştur.
- İstanbul Yaratıcı Endüstriler sektörü; stratejilerini oluştururken, Lojistik Avantajı, Pazarlara Ulaşım/Pazar Öngörüsü, Finansmana Ulaşım, Kaynaklara Ulaşım, Halen Var Olan Ekosistemler alanlarındaki gücünü etkili kullanmalıdır.
- İstanbul Yaratıcı Endüstriler sektörü; stratejilerini oluştururken, Kolektif Çalışma Fırsatları, Üretim Kapasitesi, Yerel Pazarın Büyüklüğü, Kilit Kişi ya da İşletmeler, Altyapı Hizmetleri ve Destek Hizmetleri açısından ise gelişimini sürdürmelidir.
- Stratejik öncelikler olarak İstanbul'un Yaratıcı ve Yenilikçi Girişimciler için 'Çekim Merkezi' olma vizyonu ile hareket edilmiştir.

YARATICI ENDÜSTRİLER: TANIMLAR, SINIFLAMALAR, BÜYÜKLÜKLER

I. YARATICI ENDÜSTRİLER: TANIMLAR, SINIFLAMALAR, BÜYÜKLÜKLER

Yaratıcı Endüstriler, UNCTAD tarafından 'yaratıcılığı ve entelektüel sermayeyi temel girdi olarak kullanan ürünlerin ve hizmetlerin, yaratım, üretim ve dağıtım aşamaları' olarak tanımlanmaktadır.

Bir vizyon, hedef ve strateji önerisi

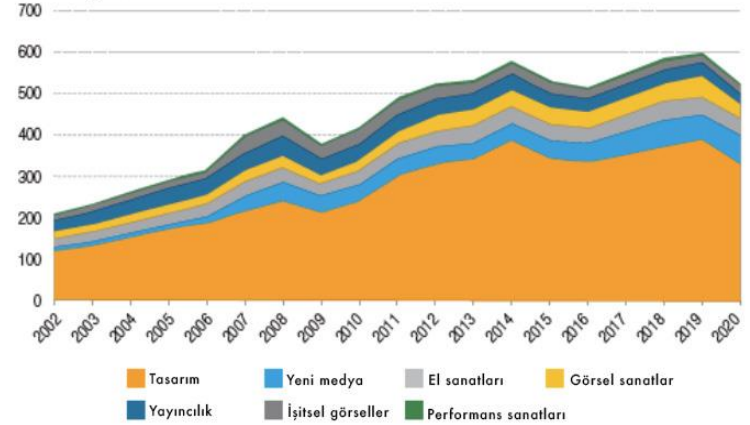
ortaya koyarken, dünya ve Türkiye ölçeği üzerinde anlaşılmiş tanımlar, sınıflamalar ve karşılaştırılabilir hesaplama yöntemleri olmaması nedeniyle böyle bir çalışmaya temel teşkil edecek geçmiş verilerin; sağlıklı yansımalar yapmaya elverişli olmadığını en başta ifade etmek gerekmektedir.

Yaratıcı Endüstriler konusundaki en son tarihli ve en kapsamlı veri '2021 Dünya Yaratıcı Ekonomi Yılı' kapsamında yapılan çalışmalar sürecinde toplanmıştır. Ancak bu süreçte elde edilen verilerin bir bölümünün, COVID pandemisi dönemine ait olduğu için gerçek büyüklükleri ve eğilimleri yansıtmadıkları konusunda şüpheler oluşmuştur. Bununla birlikte kapsamı ve belli aralıklarla düzenli olarak izlenebilir olması nedeniyle, bu çalışmada UNCTAD tarafından yayınlanan 'Creative Economy Outlook 2022' (Kay.ref.no:l.) raporunda yer alan maddeler esas alınmıştır.

'Yaratıcı Ekonomi', 2002 yılından bu yana UNCTAD tarafından izlenmektedir.

Figür 13

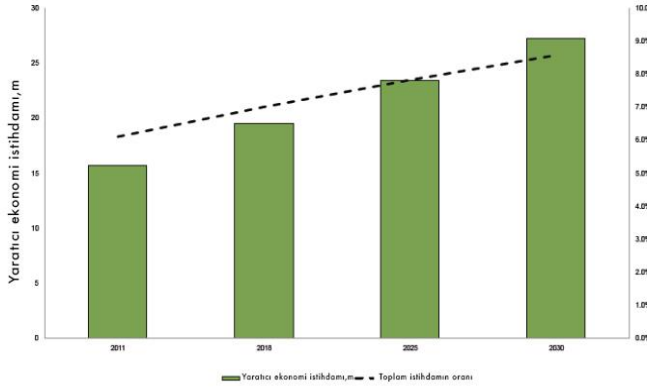
Ürün gruplarına göre dünya yaratıcı ürün ihracatı, 2002-2020 (ABD milyar)

Kaynak: UNCTAD, BM COMTRADE Veritabanına dayalıdır.

Figür 3: Yararıcı ekonomi istihdamı, 9 seçilmiş ekonomi, 2011-2030

Veri kaynaklarının üzerinde hemfikir olduğu konu; 'Yaratıcı Endüstriler'in öngörülebilir gelecekte pandemi dönemi sonrası ekonominin geneline ve diğer sektörlere göre daha hızlı toparlanacağı, daha

hızlı büyüyeceği ve ekonomideki payının giderek artacağıdır. 2030 yılına varıldığında Yaratıcı Ekonominin, Toplam Gayrisafi Yurtiçi Hasıla'nın %10'una tekabül edeceği tahmin edilmektedir. Küresel olarak, yaratıcı ekonomideki ihracat büyümesi 2002 ile 2015 arasında ortalama yüzde 7 olmuştur. UNCTAD rakamlarına göre 2015 yılında yaratıcı ürünler için küresel pazarın değeri 509 milyar dolar olarak ifade edilmiştir. Kriz öncesi tahminlere göre Yaratıcı Ekonomi 2023 yılına kadar 985 milyar dolarlık bir potansiyele ulaşacak ve 2030'a varıldığında ise küresel GSYİH'nin yüzde 10'unu temsil edecektir.

Delloite tarafından 2021 yılına hazırlanan rapora göre ise istihdam bazında Yaratıcı Endüstrilerin büyümesinin 2030 yılına kadar %40'a ulaşacağı öngörülmektedir. (Kay.ref no:II.)

Aynı nedenlerle, Türkiye özelinde ise T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından yürütülen ve WIPO standartlarına göre hazırlanmış 'Kültür Endüstrilerinin Türkiye Ekonomisine Katkısının Ölçülmesi' (Kay.ref no: III.) çalışmasında yer alan veriler kullanılmıştır. Bu verilerin de '2015-2018' dönemine ait olduğu unutulmamalıdır.

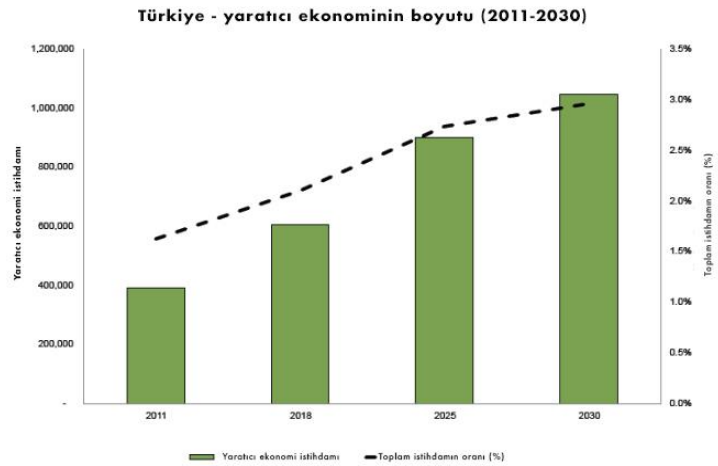
2009 yılından itibaren, Türkiye'de telif haklarına dayalı endüstrilerin GSYH içindeki payında istikrarlı bir yapı görülmektedir. Telif haklarına dayalı endüstrilerin ekonomik katkısı dönem ortalaması olarak %2,5'un üzerindedir. Tüm telif haklarına dayalı endüstrilerin

cirosu, 2009 yılındaki 151.896.474.673 TL değerinden 2018 yılında 556.612.561.983 TL değerine yükselmiştir.

Bu değer, %266 oranında bir artışa karşılık gelmektedir. Aynı dönemde enflasyondaki (tüketici fiyatları endeksi) artış ise %122 oranında olmuştur. Bu durum, telif haklarına dayalı endüstrilerin cirosunda önemli derecede gerçek bir yükseliş olduğunu göstermektedir. Yine bu dönemde telif haklarına dayalı endüstrilerin katma değerinin GSYH içindeki payı da %2,73 seviyesinden %2,88 seviyesine yükselmiştir. İşgücü verimliliği açısından bakıldığında ise telif haklarına dayalı endüstrilerin işgücü verimliliğinde 2009 yılından itibaren düzenli bir artış yaşanmıştır. Bu durum, bu endüstrilerin daha az çalışanla daha yüksek katma değer (sabit fiyatlarla) yarattığını göstermektedir.

Telif haklarına dayalı endüstriler, işgücünü daha verimli olarak kullanmaktadır. Son on yıllık veriler birlikte değerlendirildiğinde telif haklarına dayalı endüstrilerin ihracatı, Türkiye'nin toplam ihracatının üzerinde bir büyüme göstermiştir. Bu endüstrilerin ihracatının Türkiye'nin toplam ihracatı içindeki payı, 2011 yılında %6,87 iken 2018 yılında %7,14'e çıkmıştır.

Delloite raporuna göre; Türkiye'deki Yaratıcı Ekonomi 2030'a kadar yükseliş eğiliminde olacaktır. İstihdam bazındaki artışa göre sektör 1 milyonun üzerinde kişiyi istihdam edecektir.

Sınıflama ve veri toplama konusundaki gelişmelerle birlikte, önümüzdeki dönemde 'Yaratıcı Ekonomi ve Yaratıcı Endüstriler'in tanımı, sınıflanması ve büyüklüğü konusunda daha net bir resim

ortaya çıkacaktır. Eldeki verilerle yapılan değerlendirmeler doğrultusunda bu çalışmada, dünyada ve Türkiye’de hızlı büyüyen ve büyümeye devam edecek küresel bir pazar öngörüsü ile hareket edilmiştir.

DÜNYADA YARATICI EKONOMİ VİZYONU

II. DÜNYADA YARATICI EKONOMİ VİZYONU

2020 yılından itibaren yaşanan ve etkileri halen sürmekte olan COVID pandemisi süreci tüm sektörleri olduğu gibi 'Yaratıcı Endüstriler' başlığı altındaki sektörleri de etkilemiştir. 2019 yılından itibaren etkinlikleri başlayan ve 2021 yılında gerçekleşmesi öngörülen Birleşmiş Milletler Ticaret ve Kalkınma Örgütü'nün (UNCTAD) organize ettiği "Uluslararası Yaratıcı Ekonomi Yılı" organizasyonu, Yaratıcı Endüstriler alanındaki farkındalığın artmasına önemli bir katkıda bulunsa da beklenen etkiyi yaratmaktan uzak kalmıştır. Bununla birlikte bu organizasyon için organizasyonun hazırlık sürecinden itibaren pek çok hükümet, örgüt, kurum ve kuruluş bu farkındalıkla harekete geçerek, Yaratıcı Ekonomi ve Yaratıcı Endüstriler için vizyon, strateji ve aksiyon planları ortaya koymuşlardır. Bu planların çoğu, 10 yıllık bir dönemi kapsayacak şekilde hazırlanmış ve genellikle 2030 yılını hedef göstermiştir.

Yaratıcı Ekonominin yapısı ve Yaratıcı Endüstrilerin dinamikleri gereği ülke, bölge, kent hatta daha küçük yerleşim birimleri bazında yapılan stratejik planlara rastlamak mümkündür. Ancak Birleşmiş Milletler'in bu süreçte Yaratıcı Endüstrileri az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkeler için sürdürülebilir kalkınma modellerinden biri olarak ele alması ve desteklemesi ile birlikte dünya üzerindeki belli başlı ticaret bölgeleri içinde de bütünleşme çabaları hız kazanmış, bu çerçevede beraberinde vizyon ve stratejiler de ortaya konmuştur.

a. **Avrupa Birliği**

Avrupa Birliği, Kültürel ve Yaratıcı Sektörlere yönelik tüm programlarını 2014 yılından itibaren 'Creative Europe' başlığı altında toplamıştır. 'Creative Europe', kültür, medya ve sektörler arası olmak üzere, üç ana bölümde düzenlenmiştir. Programın temel amaçları; Avrupa'nın kültürel ve dilsel çeşitlilik ve mirasını korumak, geliştirmek, teşvik etmek ile beraber kültürel ve yaratıcı sektörlerin özellikle de görsel-işitsel sektörün ekonomik potansiyelini ve rekabet gücünü artırmak olarak ifade edilmiştir.

Program, Şu anda 2021-2027 d6nemini s6rd6rmektedir. Bu d6nemdeki çalışmalar için ayrılan toplam b6tenin, 2,44 milyar Avro olacağı tahmin edilmektedir.

Programın, Avrupa Birliği'nin temel 6ncelikleri ve diğer programları (Green Deal, Kapsayıcılık ve Toplumsal Cinsiyet Dengesi) ile etkileşim içinde y6r6t6lmesi hedeflenmiŐtir. (Kay.ref no:IV)

Creative Europe programı haricinde b6lgede ulusal bazda y6r6t6len farklı programlar da bulunmaktadır.

b. **Asya-Pasifik B6lgesi**

Asya Kalkınma Bankası Enstit6s6 tarafından bir araya getirilen 'Yaratıcı Ekonomi 2030' belgesi, Yaratıcı End6strileri COVID sonrası toparlanma s6reci için bir model olarak ele almakta ve G20 6lkelerine dayanıklı, yaratıcı, kapsayıcı ve s6rd6r6lebilir bir ekonominin yeniden kurgulanması için 'Endonezya' 6rneği 6zerinden bir yol haritası 6nermektedir. 2011 yılından bu yana Yaratıcı End6strileri bakanlık d6zeyindeki kalkınma planları çerçevesinde ele alan Endonezya, 34 b6lge bazında 16 alt sekt6rde uyguladığı aksiyon planları ile 6ncelikli sekt6rler olarak ele aldığı; Moda, Mutfak Sanatları ve El Sanatlarında elde ettiği sonuçlarla bir başarı 6yk6s6 olarak nakledilmektedir. Bunun yanı sıra G20 için 6ncelikli tartıŐma alanı olarak, 6 konuya dikkat çekilmektedir. Bunlar; k6resel dijital platformlar ve içerik yaratıcılarının rekabeti, Birleşmiş Milletler ve diğer k6resel organizasyonların alana sahip çıkmak adına giriŐtiđi gereksiz çekiŐme neticesinde d6zenleyici yapıların oluŐmaması ile beraber bunun yarattığı yavaŐlatıcı etki ve son olarak da yaratıcı ekonominin daha geniş bir alan için iş hayatının geleceği ile iliŐkilendirilmesidir. (Kay.ref no:V)

c. **G6ney Amerika**

Yaratıcı Ekonomi, Latin Amerika ve Karayip 6lkeleri'nin yer aldığı G6ney Amerika coğrafyasında 'Turuncu Ekonomi' adıyla karşımıza çıkmaktadır. 2014 yılından bu yana Inter-Amerikan Kalkınma Bankası tarafından y6r6t6len araŐtırmalarla 6lke ve

bölge bazında politikalar geliştirilmeye çalışılmakta ve 'Yaratıcı Endüstriler' bölgenin yetenek havuzunu istihdama devşirecek ve yaşamı iyileştirecek bir dönüşüm fırsatı olarak ele alınmaktadır. (Kay.ref no:VI.)

d. **Diğer**

Yaratıcı Ekonominin, COVID pandemisi sonrası pek çok ülke ve bölgenin ekonomik yeniden yapılanma sürecinde önemli bir rol oynayacağı söylenebilir. 2021 yılı itibariyle Afrika Kıtası Serbest Ticaret Bölgesi'nin oluşturulması, önümüzdeki dönemde Yaratıcı Ekonomi alanında küresel rekabetin uzmanlaşmış ve bütünleşmiş ticaret bölgeleri arasında olabileceğine işaret etmektedir.

İlki, 2018 tarihinde Bali'de gerçekleşmiş olan "Dünya Yaratıcı Ekonomi Konferansı'nın ikincisini 2021 yılında Dubai'de düzenleyerek burada açıkladıkları 2021-2031 'Kültürel ve Yaratıcı Endüstriler Stratejisi' ile Birleşik Arap Emirlikleri'nin hedefi ise bu sektörlerin Gayrisafi Yurtiçi Hasıla içindeki payını dönem sonunda %5'e çıkarmaktır. (Kay.ref no:VII.)

e. **UNESCO Yaratıcı Şehirler Ağı**

UNESCO Yaratıcı Şehirler Ağı, sürdürülebilir kentsel kalkınma için stratejik unsur olarak yaratıcılığın belirlendiği şehirler arasında uluslararası iş birliğini geliştirmek amacıyla 2004 yılında kurulmuştur.

Giderek gelişen bu Ağı oluşturan 295 şehir, şehirleri daha kapsayıcı, güvenli, dirençli ve sürdürülebilir kılmak için kendi kalkınma strateji ve planlarının merkezine yaratıcılığı ve kültür endüstrisini yerleştirmek ve uluslararası düzeyde aktif olarak iş birliği yapmak amacıyla çalışmaktadır.

Yaratıcı Şehirler Ağı; *edebiyat, film, müzik, zanaat ve halk sanatları, tasarım, gastronomi ve medya sanatları* olarak belirlenen yedi temayı içermektedir.

Şehirler Ağa katılarak; iyi uygulamaların paylaşımı, sürdürülebilir kalkınma planlarında kültür etkileşimini ve kültürel yaşama katılımın teşviki ve iş birliği gelişimi için çalışmayı taahhüt ederler.

f. Küresel Değişkenler

Dünyada son yıllarda yaşanan gelişmeler ve önümüzdeki dönemle ilgili programlar değerlendirildiğinde strateji kurgularken dikkate alınmasında yarar olan değişkenler aşağıdaki tabloda özetlenmiştir:

Yaratıcı Endüstrileri Etkileyecek Önemli Küresel Eğilimler	Yaratıcı Endüstrilerin Gelişiminde Fark Yaratacak Alanlar
Dijital Yaratıcılık ve Gelir Paylaşımı Modelleri Sanatçıların Sosyal Girişimciliği Kapsayıcı Hikayeler ile Kültürel Temsil Sabit İstihdamdan Çalışma Ekosistemlerine Dönüş Kültür ve Coğrafyaların Fiziksel Sınırlarının Ötesinde Genişlemesi Yaratıcılık Odaklı Finansman Araçları Platform Bazlı İşbirlikleri	Yaratıcı Ürünlerden Yaratıcı Hizmetlere Geçiş Küresel Yaratıcı Değer Zincirlerinin Oluşumu Çoklu ve Entegre Fikri Mülkiyet Kullanımı Yaratıcı Teknolojilerdeki Gelişmeler (AR/VR) Dijitalleşmenin Genişlemesi (Dijital Sanat) Blok Zincir, Yapay Zeka vb. Teknolojiler Sektörlerarası Fırsatlar (Yeni Ekranlar)
Sorunlar, Kısıtlar, Engeller	Müdahale Alanları
Dijital Okuryazarlık Dijital Ödeme Sistemlerine Erişim Lojistik Hizmetlere Erişim Alana Özel Bilgi Teknolojileri Hizmetleri Pazarlara Ulaşım İnternet Sorunları Pazarlama Hizmetleri İşletme Becerileri Fikri Mülkiyet Koruma ve Yasal Düzenlemeler Yetenek Yönetimi Ticarileştirme	Yetenek Yönetimi Pazara Erişim Finansman ve Desteklere Erişim Veri Kaynaklarına Erişim Fikri Mülkiyet Hakları Düzenlemeleri Küresel Rekabet Edebilirlik Uluslararası Anlaşmalar ve Ticari Engellerin Kaldırılması Kamu Kurumlarının Kapasitelerinin Artırılması Bölgesel Kalkınma Dezavantajlı Gruplar Yatay ve Dikey Entegrasyon

TÜRKİYE'DE YARATICI EKONOMİ VİZYONU

III. TÜRKİYE'DE YARATICI EKONOMİ VİZYONU

a. T.C Kültür ve Turizm Bakanlığı

Türkiye’de telif haklarına dayalı kültür endüstrilerinin ekonomik katkısını ölçen ilk çalışma, T.C Kültür ve Turizm Bakanlığının öncülüğünde ve Dünya Fikri Mülkiyet Örgütü (WIPO)’nün desteği ve işbirliği ile 2013 -2014 yıllarında yapılmıştır. Bu ilk çalışma 2009-2011 yıllarına ait veriler baz alınarak hazırlanmıştır. Bakanlık, 2019 yılında 2015-2018 yıllarına ilişkin verileri baz alarak çalışmayı geliştirmiştir. Bu çalışmalarda ‘Yaratıcı Endüstriler’ WIPO standartlarına göre sınıflanmış, büyüklükleri ve etkileri; ciro, katma değer, istihdam ve dış ticaret olarak dört ayrı alanda ölçümlenmiştir. Bu çalışmanın alana en önemli katkısı ‘Yaratıcı Endüstriler’i temel sektör olarak tanımlayarak bir bakış açısı değişikliği yaratmış olmasıdır. Bu yaklaşıma göre ‘faaliyetleri, telif hakları; temel endüstrilerinin eserlerinin ve ürünlerinin oluşturulması ve tüketicilerin bunlardan yararlanması için kullanılan ürünlerin imalatı ve satışı olan tekstil, kağıt, televizyon, akıllı telefon, bilgisayar gibi sektörler ‘Telif Haklarına Bağımlı’ sektörler olarak tanımlanmıştır.

Böylelikle, ‘Yaratıcı Endüstriler’in ekonomideki rolü ve katkısı daha gerçekçi ifade edilebilir hale gelmiştir.(Kay.ref no:III.) Çalışmaların sonuçları incelendiğinde ‘Yaratıcı Endüstriler’in yukarıda belirtilen temel ve bağımlı alanlardaki katkılarından çok daha büyük bir değeri ise tekstil, mobilya, mimarlık hizmetleri gibi ‘kısmi bağımlı’ olarak tanımlanan sektörlerde oluşturdukları olarak gösterilebilir.

‘Yaratıcı Endüstriler’ içindeki kırılıma bakıldığında ise alandaki büyüklükler açısından dört sektör, istikrarlı olarak en üst sıralarda yer almaktadır. Bunlar; Yazılım, Bilgisayar Oyunları ve Veri Hizmetleri, Reklamcılık, Kitap/Yazılı Basın ve Radyo ve Televizyon olarak belirlenmiştir.

Çalışmanın sonuç bölümünde; yazılım, bilgisayar oyunları ve veri tabanı sektörü de dâhil olmak üzere, telif hakları temel

endüstrileri içinde yer alan sinema ve video, radyo ve televizyon ile müzik ve gösteri sanatları (özellikle müzik) sektörlerinin küreselleşmeyi ve ihracata dayalı olarak büyümeyi hedeflemesi temel öncelik olarak ifade edilmiştir. Bu sektörlerinin

endüstrileşme düzeylerinin artırılması yönünde sektör ve kamu birlikte ileriye dönük çalışmalar yürütmesi tavsiye edilmiştir. Bu sektörlerin küreseli hedeflemesi için belli bir plan dahilinde çalışılması ve hedeflerin net olarak ortaya konulması gerektiği ifade edilmiştir.

b. T.C Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı

T.C Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, 'Yaratıcı Endüstriler' sektörünün rekabetçiliğini artırmayı hedeflemektedir.

Bunu yaparken, Yaratıcı Endüstriler ile imalat sanayii arasındaki bağlantıları güçlendirerek, yaratıcılığı rekabetçiliğe yönlendirmeye odaklanmaktadır. Bakanlık, Yaratıcı Endüstrileri ağırlıklı olarak 'Rekabetçi Sektörler Programı' ve 'Tasarım Merkezleri Destekleme Programı' ile desteklemektedir.

Desteklerde; imalat sanayiinin dönüşümüne, ihracatın ve katma değerinin artırılmasına doğrudan katkı sağlayacak projelere öncelik verilmektedir. Bu başlık altında halen yürütülmekte olan projeler şunlardır:

- *İstanbul Sanayi Odası - "IDEA4İSTANBUL (İSTANBUL Endüstriyel Tasarım Ekosistem Ekseni)"*
- *Kütahya Belediyesi - "UNESCO Yaratıcı Şehirler Ağı Üyesi Olarak Kütahya'da Dijitalleşme ve Yaratıcılık Ekosisteminin Geliştirilmesi"*
- *Kadir Has Üniversitesi - "KHAS YEP Kadir Has Üniversitesi Yaratıcı Endüstri Platformu"*
- *İzmir Ekonomi Üniversitesi - "Kültürel ve Yaratıcı Endüstrilerin Kurulması (KYE) Girişimci Merkezi ve KYE Ekosisteminin Geliştirilmesi Projesi"*
- *Orta Doğu Teknik Üniversitesi - "Yaratıcı Endüstrilerin Ortaya Çıkışı ve Ekonominin Yenilikçi Teknolojilerle Dönüştürülmesi: Oyunlar, Giyilebilir Kumaşlar ve Yeni Nesil Film Yapımı – ECITE"*

Bakanlık, önümüzdeki dönemde sektörün yapısal durumunu ve Yaratıcı Ekonominin Türkiye'deki potansiyel gelişim yönünü ortaya çıkarmak üzere kapsamlı bir araştırma yürütmeyi de planlamaktadır.

c. **T.C Ticaret Bakanlığı**

T.C Ticaret Bakanlığı; '5448 Sayılı Hizmet İhracatının Tanımlanması, Sınıflandırılması Ve Desteklenmesi Hakkında Kararın Kültürel Ve Yaratıcı Endüstri Hizmetlerine Yönelik Uygulama Usul ve Esaslarına İlişkin Genelge' ile tüm sektörlerle verdiği ihracata yönelik destekleri, Yaratıcı Endüstrilerin ihtiyaçlarına göre uyarlamıştır.

d. **TOBB Kreatif Endüstriler Meclisi**

TOBB Türkiye Kreatif Endüstriler Meclisi; sektördeki rekabeti, dolayısıyla kaliteyi arttırmak için 5174 Sayılı Kanun'un 57'nci maddesine Yekon 'un talep ve önerisi ile kurulmuş bir meclistir. Sektörü kamu nezdinde temsil etmeye yetkili bir platformdur. Mecliste, sektörlerde yer alan firmalar, sivil toplum kuruluşları ve ilgili kamu kurumlarının temsilcileri yer almaktadır.

e. **Yekon**

Sanat, Bilim, Teknoloji, İletişim, Sinema-Televizyon-Video, Reklam, Görsel İletişim, Tasarım (grafik tasarım, endüstriyel tasarım, illüstrasyon, resim, heykel, model, robotik tasarım, vb.), İnternet Teknolojileri (dijital platform, mobil pazarlama, yapay zekâ, sanal gerçeklik-arttırılmış gerçeklik platform tasarım ve yazılımları, her türlü yazılımlar, oyunlaştırma, dijital oyun tasarımı vb.), Moda Tasarımı, Halkla İlişkiler (iletişim danışmanlığı, pazarlama iletişimi, sosyal medya iletişimi ve pazarlama danışmanlığı, marka danışmanlığı, marka deneyimi ve kullanıcı deneyimi, müşteri ilişkileri yönetimi, dijital pazarlama vb.) Müzik (bestecilik, söz yazarlığı, aranjörlük, yorumculuk, yapımcılık, çalgıcılık vb.), Yayıncılık-Gazetecilik

(kitap, çocuk kitapları, ders kitapları, süreli yayın, gazete, dergi yayıncılığı ile edebiyat ve çizgi roman eser sahipleri vb.), Mimarlık-Mühendislik (mimari tasarım, iç mimarlık, kentsel tasarım, peyzaj mimarisi, uzay mimarisi, robotik mimari, biyotik tasarım, yüksek teknoloji mimarisi, inşaat mühendisliği, endüstri mühendisliği, uzay mühendisliği vb. tüm mühendislik ve mimarlık alanları), İnovasyon, Etkinlik (her türlü halka açık tanıtım aktiviteleri), Sergileme (fuar, galeri, müzecilik vb.), Performans Sanatları (Tiyatro, dans, opera, bale, sirk,

konser, müzikal vb.), Zanaat vb. alanlarda yaratıcı faaliyet gösteren; dernek, vakıf, birlik, meslek odası, meslek örgütü, kooperatif vb. ezcümle 5253 sayılı Dernekler Kanunu ve 5737 sayılı Vakıflar Kanunu hükmünce kurulmuş olan sivil toplum kuruluşları başta olmak üzere; 5846 Sayılı Fikir ve Sanat eserleri Kanunu ile 6769 Sayılı Sınai Mülkiyet Kanunu kapsamında olan her türlü yaratıcılığa konu sivil toplum örgütlerinin bir arada olması amacıyla, saygın ve etkin sivil toplum örgütlerince bir üst dernek olarak kurulmuş olan Yaratıcı Endüstriler Konseyi Derneği (YEKON) tüzüğünde yer alan amaçlar doğrultusunda sektöre yönelik strateji, politika ve aksiyonlar önermektedir.

YEKON tarafından 2023 yılında yayınlanan 'İstanbul Yaratıcı Endüstriler Araştırması Sonuç Raporu'nda ortaya çıkan sonuçlar ve öneriler şunlardır (*Kay.ref no:VIII.*)

Araştırmaya katılanlar İstanbul'daki yaratıcı endüstrilerin son yıllardaki gelişimini yeterli bulmamaktadır. Teşvik ve talep azlığı ile eğitim eksikliği tüm alt sektörlerin ortak şekilde hem ilerlememe sebebi olarak hem de çekim yaratma aracı olarak vurguladığı konu olarak öne çıkmaktadır. Talebi arttıracak ve iyi eleman yetişmesine olanak verecek eğitim politikaları oluşturmak bu noktada kritik olacaktır. İstanbul'daki yaratıcı endüstriler kolları ile ilgili en fazla sarf edilen ifadenin yüksek bir büyüme potansiyeline sahip olması, sektörlerde eksik bulunan yönler geliştirildiği takdirde motivasyonlarının yükseleceğine işaret etmektedir. Bu potansiyelin bir gelişime dönüştürülmesinde sektörlerin işbirliği içerisinde çalışması, üretilen hizmet ve ürünlerin tüketici nezdinde değerinin

anlaşılmasını sağlayacak tanıtım ve bilgilendirmeler yapılması, her sektör tarafından önemli bir sorun olarak belirtilen bilinç ve farkındalık eksikliğinin arttırılması önemli bir rol oynayacaktır.

Çalıştığı sektörde bir kariyer edinmeyi başkalarına önereceklerini ifade edenlerin oranının, 'bilişim' dışındaki alanlarda çok düşük olması yaratıcı endüstrilerin gelişimine engel olacak olan çok önemli bir diğer nokta olarak dikkat çekmektedir. Belirtilen sorunlarda ücret yetersizliğinin diğer konulara göre geride kalması, temel beklentinin ve motivasyon sağlayacak olan konunun hizmet gösterilen alanın gelişimi olduğunu işaret etmektedir. Katılımcıların belirttikleri konularda atılacak olan adımlar, geliştirilecek olan projeler çalışılan sektörü tavsiye etme oranının artmasına da katkı sağlayacaktır.

Tüm sektörlerin ortak belirttiği sorunlar dışında; Reklam/İletişim/Etkinlik ile Kültür/Sanat/Sinema alanları için finansal destek, Tasarım için yetkinlik eksikliği, Zanaat için tanıtım eksikliği, Oyun/Bilişim için ise eleman eksikliği çözüm bulunması gereken konular olarak öne çıkması; oluşturulacak olan yapıda bu konulardaki kapasiteyi destekleyecek değerlendirmelerin de yapılması gerektiğine işaret etmektedir.

Reklam/İletişim/Etkinlik ile Kültür/Sanat/Sinema alanlarında ise ek olarak yaratıcılıkta yaşanan yetersizliğin gelişim önünde önemli bir engel olarak belirtilmesi, bu konunun eğitim aşamasından itibaren dahil edilmesi gerekliliği ile sektör çalışanlarının yaratıcılıkları geliştirecek olan ilham alabilecekleri kaynaklara, oluşumlara olan ihtiyacını göstermektedir.

Türkiye'nin Oyun ve Bilişim sektörü, hızla büyüyen ve gelişen bir sektördür. Diğer yaratıcı sektörlerle göre daha etkin olmasının arkasında hükümetin destekleri ve yetenekli genç nüfusun varlığı olarak düşünülebilir. Bu alanın güncel ve modern olması, uluslararası geçerliliği ve dünya arenasında aktif olması da sektörün çekim gücünün diğerlerine göre yüksek olmasını anlatmaktadır.

Bu sebeple her sektörün eksiklikleri doğrultusunda hükümetin destekleri için lobicilik, eğitimdeki iyileştirmeler için ilgili yapılarla işbirlikleri ve girişimcilik ekosisteminin gelişmesi için yapılacak bağlantılarla birlikte, bu sektörlerin sorunları aşması ve daha da ilerlemesi mümkün olacaktır.

Atılan bu adımlar, yaratıcı endüstriler ekosistemine yaratıcı insanları çekme konusunda geride kaldığı düşünülen başarının artışı ve şehrin kültürel gelişimine daha fazla katkı sağlayacak faaliyetlerin ortaya çıkmasında katkı sağlayacak bir araç olarak kullanılabilir.

f. **12. Kalkınma Planı ve Yaratıcı Endüstriler**

Strateji dönemini kapsayan 12. Kalkınma Planı hazırlıkları çerçevesinde sektör temsilcilerinin katıldığı bir çalıştay yapılmıştır. Çalıştay sonuçları henüz açıklanmadığı için bu çalışmada yer almamıştır.

İSTANBUL'DA YARATICI EKONOMİ VİZYONU

IV. İSTANBUL'DA YARATICI EKONOMİ VİZYONU

a. Genel Durum

İstanbul Kalkınma Ajansı 2024-2028 plan dönemi öncesi mevcut durumu tanımlarken Yaratıcı Endüstriler açısından önem arz eden şu verileri sunmuştur (*Kaynak Ref No:IX.*)

TÜİK tarafından düzenlenen demografi verilerine göre 2021 yılında İstanbul'un nüfusu 15.840.900 olup, 84.680.273 olan Türkiye nüfusunun %18,7'sini oluşturmaktadır. İstanbul nüfusunun %50,1'ini (7.933.686) erkekler, %49,9'unu (7.907.214) ise kadınlar oluşturmaktadır. Türkiye nüfusu devamlı artarken, İstanbul nüfusu 2001 yılından beri ilk defa 2020 yılında azalmıştır. Bu durum COVID-19 pandemisi sürecinde tersine göç, uzaktan öğrenip, uzaktan çalışma gibi nedenlerle gerçekleşmiştir.

Yoğunlukla dış göç alan İstanbul %45,3 oranla Türkiye'de en yüksek oranda dış göç alan şehirdir. Türkiye'den yurtdışına göç eden nüfusa bakıldığında ise %42,5 ile İstanbul yine ilk sırada yer almaktadır. İstanbul önemli oranda ulusal ve uluslararası göç alıp vermesi nedeniyle, nüfus hareketlerinin çok fazla olduğu bir bölge olmaya devam etmektedir.

İstanbul, sahip olduğu ekonomik potansiyel, istihdam alanlarının yoğunluğu ve şehirleşmenin sağlamış olduğu avantajlar ile geçmişten günümüze bir çekim merkezi özelliği göstermektedir. Türkiye'nin en fazla nüfusuna sahip şehri olan İstanbul aynı zamanda en fazla istihdamı da yaratmaktadır. 2021 yılı itibariyle 15,8 milyon kişi ile ülke nüfusunun %18,7'sine ev sahipliği yapan İstanbul, 5,7 milyon kişiye ulaşan istihdam rakamı ile 28,8 milyon kişi olan Türkiye geneli toplam istihdam rakamının %20'sini oluşturmaktadır. 2013-2021 döneminde İstanbul'da nüfus 1,6 milyon kişi artarken, istihdam edilen çalışan sayısının da 1,1 milyon kişi artmış olması şehrin istihdam yaratma gücünü ortaya koymaktadır. İstanbul'daki istihdam oranı Türkiye ortalaması olan %45,2'nin üstünde %47,3 olarak tespit edilmiştir. %30,4 olan Bölge'deki kadın istihdam oranı ise Türkiye

ortalaması olan %28'in üstündedir. Türkiye ve İstanbul'da işsizlik oranı ve işsizliğin yaş gruplarına dağılımı birbirine yakın oranlar arz etmekte olup, genç işsizliği oranları dikkat çekicidir.

TÜİK verilerine göre 2021 yılında Türkiye genelinde kurulan 109.695 şirketin %40'ı ve Türkiye genelinde kapanan 16.222 şirketlerin %49'u İstanbul'da yer almaktadır. 2020 yılı itibarıyla iş kayıtlarına göre Türkiye'de toplam 4.095.218 olan girişimin 985.862'si, neredeyse dörtte biri İstanbul'da yer almaktadır.

TÜİK il düzeyinde cari fiyatlarla GSYİH hesaplamalarına göre; 2021 yılında İstanbul 2 trilyon 202 milyar 156 milyon TL ile Türkiye'de en yüksek GSYH'ye ulaşmış olup, toplam GSYH'den %30,4 pay almıştır.

Şehirleri küresel rekabet edebilirlik güçlerine göre değerlendiren UN-Habitat'ın "Top 200 Cities for Sustainable Competitiveness" başlıklı raporunun 'ekonomik rekabetçilik' sınıflandırmasına göre İstanbul değerlendirmeye alınan 200 şehir içerisinde 41. sırada yer alarak Barselona, Kopenhag, Oslo, Moskova, Roma gibi birçok dünya şehrini geride bırakmıştır. Aynı endeksin "sürdürülebilir rekabetçilik" sınıflandırmasına göre ise 74. sırada Oslo, Dubai, Lizbon gibi şehirlerin önünde yer almıştır.

A.T. Kearney tarafından hazırlanan ve kentlerin küresel konumunu ve potansiyellerini; "işletme faaliyetleri", "beşerî sermaye", "bilgi akışı", "kültürel olanaklar" ve "politik katılım" olmak üzere beş ana başlık üzerinden ölçen 'Global Cities' Endeksinde İstanbul, 100'ü aşkın şehir arasında yapılan sıralamada ilk 30 içerisinde yer almayı başardığı gibi 2017 yılından günümüze kadar bu konumunu büyük ölçüde korumuştur. İstanbul, bu performansı ile Barcelona, Montreal, Zürih gibi şehirlerin önünde yer alarak, küreselleşmeye ayak uydurabilen seçkin kentler arasında bulunmaktadır.

Mori Memorial Foundation tarafından hazırlanan "Global Power City Endeksi", "ekonomi", "Ar-Ge", "kültürel etkileşim", "çevre" ve "ulaşılabilirlik" kategorilerinde kentlerin performanslarını ölçen bir diğer küresel endekstir. İstanbul endeksin genel

sıralamasında 2018 yılında 34. sırada iken 2022 yılında 32.sırada yer almıştır. “Ar-Ge” kategorisinde ise 2018 yılında 34. sırada yer alırken, gösterdiği istikrarlı gelişme ile 2022 yılında 29. sıraya kadar yükselmeyi başarmıştır. İstanbul’un gelişme gösterdiği kategorilerden biri de uluslararası konferans sayısı, kültürel etkinlik sayısı, kültürel içerik ihraç değeri, sanat ortamı, turistik ortam, gece hayatı, tiyatro, müze, stadyum, otel odası, alışveriş olanakları, yeme içme alternatifleri, yabancı yerleşim olanakları ve yabancı ziyaret oranları gibi başlıkları içeren “kültürel etkileşim” kategorisi olmuştur. İstanbul, bu kategoride 2022 yılı itibarıyla tüm dünyada 6. sırada yer almıştır. İstanbul’u geçen şehirler; New York, Paris, Londra, Moskova, Tokyo, Singapur, Bangkok olurken, İstanbul diğer tüm Avrupa şehirlerinin ve bulunduğu coğrafyadaki diğer şehirlerin üzerinde yer almıştır.

İstanbul’un son yıllarda girişimcilik alanında gerçekleştirdiği tüm bu istikrarlı atılımlar uluslararası alanda da yankı bulmuş; İstanbul ekosisteminin performansı üye olduğu küresel girişimcilik endeksleri içerisinde de yıllar içerisinde yükselerek şehri hak ettiği konuma daha da yaklaştırmıştır. Küresel girişimcilik platformlarının son yıllarda yayınlamış olduğu rapor ve analizlerde; İstanbul içerisinde bulunduğu yakın coğrafyasında yer alan Dubai, Oslo, Moskova gibi kendisini kanıtlamış güçlü girişimcilik ekosistemlerini geride bırakarak eşsiz stratejik konumu; güçlü ve çeşitli destek ağ mekanizmaları; genç, yüksek nitelikli ve yaratıcı yetenek havuzu; zengin tarihi ve kültürel dokusu ile birçok farklı yönden yabancı girişimciler için tercih edilecek çok yönlü bir destinasyon olduğunu kanıtlamıştır. “Performans”, “Fon Kaynakları”, “Pazar Erişimi”, “Yetenek” ve “Deneyim” kategorileri üzerinden kentlerin startup ekosistemlerini değerlendiren Startup Genome, 2020 yılında İstanbul’u Gelişen Ekosistemler Endeksine dahil etmiştir. 2020 yılında listeye 16. sıradan giren İstanbul, 2021 yılında 15. sıraya, 2022 yılında ise 14. sıraya yükselerek güçlü Startup ekosistemi ile dikkatleri üzerine çekmeye devam etmektedir. İstanbul, yabancı girişimciler için bir çekim merkezi olmanın yanı sıra İsrail, Hindistan, Şangay, Kore, Çin, Singapur gibi son yıllarda giderek yükselen girişimcilik ekosistemlerini bünyesinde barındıran

Ortadoğu ve Asya pazarlarına jeostratejik yakınlığıyla da Türk startupların uluslararasılaşması ve küresel pazarlara açılarak markalaşmaları için cazip fırsatlar yaratarak küresel etkileşimi çok boyutlu bir zemine taşımıştır.

Küreselleşme sürecinin beraberinde getirdiği yeni dünya düzeninin şekillendirdiği sosyal, ekonomik ve kültürel değişim normları; şehirlerin ulus devlet sınırlarını aşip küresel düzlemde söz sahibi olmalarını sağlayan çok boyutlu yeni ilişki ağlarını ortaya çıkarmıştır. İstanbul da yeniden tanımlanan bu dengeler içerisinde; müstesna coğrafi konumu, geliştirdiği çok yönlü etkileşim ağları, marka şehir kimliğini güçlendiren tarihi, kültürel ve doğal zenginliği; sergilediği yüksek ekonomik performansı ve inşa ettiği dinamik ve güçlü sosyal altyapısı ile ulusal ölçekten sıyrılıp küresel yarışta dünya şehirleri ile rekabet edeceği üst düzey bir mecraya yükselmeye başlamıştır. İstanbul'un son zamanlarda içerisinde olduğu bu kapsamlı büyüme dinamiği, önümüzdeki dönemde de ivmelenerek devam edecek ve 'Yaratıcı ve nitelikli insanlarıyla, teknolojik ve yeşil dönüşümde öncü, herkes için yüksek yaşam kalitesi sunan küresel girişimcilik merkezi İstanbul' vizyonunun başarıyla hayata geçmesine olanak sağlayacaktır.

Türkiye'deki toplam yaratıcı endüstriler istihdamının %56,8'ini, üretilen cironun ise %70,5'ini İstanbul oluşturmaktadır. Türkiye'de 2015 yılında yaratıcı sektörlerde çalışan birey sayısının toplam istihdam içindeki payı %2,31 iken, İstanbul'da yaratıcı sektörlerde çalışan bireylerin İstanbul'daki toplam istihdama oranı %4,31 olmuştur (TÜİK, 2015).

Tüm bu nedenlerle İstanbul'u "yaratıcı şehir" olarak tanımlamak mümkündür. İstanbul'un "Yaratıcı Şehir" olma niteliği, 2010 yılında Avrupa Kültür Başkenti olarak seçilmesi ve 2017 yılında UNESCO Yaratıcı Kentler Ağına 'Tasarım Kenti' olarak kabul edilmesiyile de tescillenmiştir. İstanbul'a verilmiş olan bu unvanlar, özellikle kentteki kültür sanat ve tasarım alanındaki faaliyetleri hızlandırmış, İstanbulluların ilgisini artırmıştır.

b. İstanbul Planlama Ajansı

Yaratıcı Endüstriler ile ilgili vizyon, strateji ve politikalar İstanbul Planlama Ajansı'nın 'Vizyon 2050' belgesinde detaylı olarak tanımlanmıştır. (Kay.ref no: X.)

i. **Vizyon**

2050 yılında İstanbul, "Hayatın tüm çeşitliliği ile canlı ve özgür olduğu, herkesin iyi yaşadığı bir dünya şehri" olacaktır.

2050 yılında İstanbul, birlikte üreten, birbirinden öğrenen, yaratıcı ve yenilikçi insanların merkezidir. Tüm dünyadan insanlar bu ilham veren şehre çekilirler, bu şehirde bulunmaktan heyecan duyar ve zenginleşirler. İstanbul insanların merak ettiği, hayatta mutlaka deneyimlemeyi hayal ettiği bir şehirdir.

İstanbul, yaratıcı ve yenilikçi girişimciler için vazgeçilmez bir merkezdir. Bilgi paylaşımı, birlikte üretim imkânları ve altyapısı kentin her yerine yayılmıştır. İstanbul, tüm dünyadan insanların birlikte üretim yapması için ortak düşünce zeminini ve zenginliğini sağlar, karşılaşmaların kentidir.

ii. **Temel Politikalar**

İstanbul değişime açık olan, dönüşen, girişimciliğin ve yaratıcılığın merkezi olan, uluslararası yatırımlar için çekim merkezi haline gelen, yarattığı zenginliği toplumsal refaha dönüştüren, nitelikli işgücünü ve istihdamı artıran, ekonomik çeşitliliği ile herkesi kapsayan bir kent olmak için yenilikçi düşünce ve yaratıcılığı desteklemelidir. Kentte renklerin solmasına, müziğin susmasına izin verilmemelidir. Kentin canlılığı artırılarak İstanbul, dünyanın önde gelen daimî ve

vazgeçilmez bir yaratıcılık, yenilik, kültür, sanat, turizm ve spor odağı olmalıdır.

'Yaratıcı Endüstriler' başlığı Dönüştüren ve Dayanıklı Ekonomi teması altında ele alınmıştır. Bunun yanı sıra; Kültür Politikaları, Kültürel Miras, Kentsel ve Kamusal Alanların Gelişimi, Çeşitlilik ve Kapsayıcılık temaları altında da alanla ilgili bazı amaç ve politikalar yer almaktadır. Bu tema başlığı altında İstanbul'un stratejik durumunu değerlendirmek üzere ortaya konulan değişkenler şunlardır:

iii. **Güçlü Alanlar:**

- Coğrafi konum, tarihi birikim, çeşitlilik sonucu oluşan etkileşimi yüksek ve değişken ekonomik yapının yarattığı değişim etkisi
- Bu değişim etkisinin şehirde yaşayanları ve yakın bölgeyi değiştirme gücü
- Değişim hızının yüksekliğinin yarattığı ekonomik işleyiş ve değerler
- Girişimcilik ekosisteminin güçlü olması
- Farklı yetenekleri çekme ve ekonomiye dahil etme kapasitesi
- Doğrudan ve finansal yatırım çekme potansiyeli
- Yenilikçi çözümleri yerelden yaratabilmesi ve uygulama gücü

iv. **Fırsatlar:**

- Küresel ekonomideki dönüşüm, üretim ve ticaret yönetimi sonucu lojistik sektöründeki gelişmeler
- Endüstriyel faaliyetlerin Asya'da yoğunlaşması
- Avrupa ve Kuzey Amerika'da teknolojik inovasyon yoğunlaşması

- Döngüsel/yeşil ekonomik dönüşüm gereklilikleri, yenilikçi teknolojiler
- Yaratıcılık ve yenilikçilik içeren sektörlerin öne çıkması, daha az emek daha çok çıktı dengesi

v. **Müdahale Alanları:**

- Yeni üretim teknolojileri, yeni teknolojiler, yeni iş yapma modellerinin gelişimi için sektörler arası etkileşim olanaklarının sağlanması
- Düşük teknoloji imalat sektörünün dönüştürülmesi
- Yeşil dönüşüm fırsatının değerlendirilmesi için iş gücünün niteliksel gelişimi
- ARGE, TTO, TO civarına kuluçka merkezleri kurulması ve girişimcilik kültürünün desteklenmesi
- 5 bölgede yenilikçilik koridoru kurulması

Bu stratejik değerlendirme doğrultusunda Yaratıcı Endüstriler açısından tanımlanan amaç şöyle ifade edilmiştir.

Amaç 2 : Yenilikçi ve yaratıcı girişimler için çekim merkezi olmak, öncelikli olarak kadın ve genç girişimcileri desteklemek

Bu amaca yönelik stratejilerin kurgulanması için de aşağıdaki değerlendirmeler yapılmıştır.

Güçlü Alanlar:

- Mevcut durumda Kültürel ve Yaratıcı Endüstriler açısından Türkiye'nin merkezi olması
- Mevcut kurumsal ve finansal girişim altyapısı
- Mevcut teknoloji girişimciliği, yaratıcı ekonomi firmalarındaki istikrarlı büyüme
- Bölgesel pazarlara yakınlık (EMEA)

- Küresel bağlantılar
- Teknik yetenek havuzu
- Vergi teşvikleri

Müdahale Alanları:

- Kapasite ve altyapının güçlendirilmesi
- Esnek ve alternatif finansman modellerinin geliştirilmesi
- Şirketlerin sürekliliğinin sağlanması (fon ve pazara erişim, iş becerileri, mevzuat, kamu verimliliği)
- Akıllı yönetim modelleri
- Yaratıcılık kültürünün geliştirilmesi
- Kadın ve gençlerin dahil edilmesi

Bu değerlendirmeler sonrasında belirlenen hedefler ise şunlardır:

Hedefler:

- Kente özgü bir fon oluşturulması
- Bilgi ağlarına ve pazarlara ulaşımın sağlanması
- Girişimcilik kültürünün yaygınlaştırılması
- Platformların geliştirilmesi
- Kadın ve gençlerin girişim kapasitelerinin artırılması
- Yeni girişimlerin ölçek büyütmesi ve sürekliliğinin sağlanması için desteklenmesi
- Yasal ve yönetsel çerçevenin düzenlenmesi
- H. Ekonomik çeşitliliğin ve sektörler arası iletişimin güçlendirilmesi
- Yeşil dönüşümün gerçekleştirilmesi

- İşgücünün dönüşümünün sağlanması

Bu değerlendirmeler sonrasında belirlenen kritik başarı göstergeleri ise şunlardır:

Kritik Başarı Göstergeleri

- Yaratıcı Endüstri Alanında Çalışanların Sayısı
- Yaratıcı Endüstri Alanında Faaliyet Gösteren Firma Sayısı
- Kültürel İşletmelerin Sayısı
- ARGE Harcaması
- ARGE İnsan Kaynağı
- Marka Tescili
- Tasarım Tescili
- Patent Tescili
- Faydalı Model Tescili

Bunlara çıktıkları telif bazında ölçen göstergelerin (örn. Bandrol, Film İşletme Belgesi, ISBN, NFT) eklenmelidir.

c. İstanbul Kalkınma Ajansı

İstanbul Kalkınma Ajansı tarafından hazırlanan ve 2024-2028 dönemini kapsayan “İstanbul Bölge Planı” taslağında ‘Yaratıcı Endüstriler 4’ stratejik öncelikli alandan biri olarak tanımlanmıştır. (Kay.ref no:XI.)

i. Vizyon

“Yaratıcı ve nitelikli insanlarıyla, teknolojik ve yeşil dönüşümde öncü, herkes için yüksek yaşam kalitesi sunan, küresel girişimcilik merkezi İstanbul.”

İstanbul bu ikiz dönüşümü destekleyen beşerî sermaye için çekim merkezi olarak, dünyadan ve Türkiye'den yaratıcı, yenilikçi ve girişimci insanların öncelikle tercih edeceği bir yaşam ve çalışma alanı olacaktır. Kentin özgün kültür, sanat ve tasarım birikiminin desteklediği güçlü girişimcilik ekosistemi, yeni teknolojilerle gelişen yaratıcı sektörler ve yaratıcı topluluklar, tüm kentte kültürel ve düşünsel zenginlik sağlayacak, kadın ve gençlere geniş imkanlar sunacaktır.

ii. **Hedefler**

Hedef 4.1. Yaratıcı topluluklar geliştirilerek, sektördeki aktörler güçlendirilecektir.

Hedef 4.2. Finansman mekanizmaları yaratıcı endüstriler aktörlerini destekleyecek nitelikte çeşitlendirilecek ve aktörlerin erişimi artırılabacaktır.

Hedef 4.3. Yeni teknolojilerin yaratıcı endüstriler ile ilişkisi sektörleri ve yaratıcı işgücünü güçlendirecek şekilde geliştirilecektir.

Hedef 4.4. Nitelikli karar alma kapasitesini ve alandaki çalışmaları artıracak açık veri üretiminin sürekliliği sağlanacaktır.

Hedef 4.5. Ekran endüstrilerinin gelişimi desteklenecek ve bu alanda İstanbul'un küresel konumu güçlendirilecektir.

Hedef 4.6. Kent genelinde yaratıcı endüstrilere yönelik mekânsal kullanımlar yaygınlaştırılacak ve bunların İstanbullular ile ilişkisi artırılabacaktır.

d. **Yekon**

YEKON 'İstanbul' için vizyon, misyon ve stratejiler ile ilgili çalışmasını bu belge içeriğinde tanımlamaktadır. YEKON 'un sektörle ilgili kendisi için belirlediği amaçlar şöyledir.

- Yaratıcı endüstrilerdeki ulusal ve uluslararası bilgi ve deneyimin merkezi olmak
- Ülkemizin dünya yaratıcı endüstrilerden daha fazla pay almasına katkı sağlayacak açılımları desteklemek
- Yaratıcı alanlarda faaliyet gösteren ekosistemin işbirliği içinde olmasına ortam oluşturmak
- Yekon üyeleri arasındaki işbirliği modellerinin oluşturulmasına imkan sağlamak
- Yaratıcı endüstrilerdeki trendleri ve değişimleri takip ederek, sektörün büyümesine katkı yaratmak
- Sektörel verilerin oluşturulmasını sağlayacak her türlü araştırmayı ve veri yönetimini desteklemek
- Yaratıcı endüstrilerde daha fazla profesyonelin yetişmesi için destek mekanizmalarını sağlamak
- Yaratıcı sektörlerin bir arada güç birliği yaratacağı merkezleri oluşturmak
- Yaratıcı sektörlerin özendirilmesi için her türlü yönetim unsurlarını çalıştırarak, farklı faaliyetleri yönetebilmek
- İktisadi değer taşıyan, fikrî emek ürünlerinin korunmasını sağlayacak kanun ve yönetmenliklerin sektör ve ülke yararına işleyişine katkı sağlama

e. **Yaratıcı Endüstrilerin İstanbul Ölçeğindeki Durumu**

İzmir Kalkınma Ajansı tarafından hazırlanan “Türkiye’de Yaratıcı Endüstrilerin IBBS-2 Bölgeleri Düzeyine Analizi: İzmir’e Bir Bakış” raporu İstanbul’un Yaratıcı Endüstriler açısından mevcut konumu ve Yaratıcı Endüstrilerin kentteki konumu ile ilgili değerlendirmeler sunmaktadır. (Kay.ref no: XII.)

Rapora göre 2015 yılında yaratıcı ekonominin en yüksek ciroya sahip olduğu ilk beş bölge sırasıyla; TR10 (İstanbul), TR51 (Ankara), TR42 (Kocaeli, Sakarya, Düzce, Bolu, Yalova), TR31 (İzmir) ve TR61 (Antalya, Isparta, Burdur) olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu bölgelerin Türkiye’nin toplam yaratıcı ekonomi cirosunun içindeki payları, şu şekildedir: TR10: %73,9; TR51: %9,7; TR42: %3,4; TR31: %2,6 ve TR61: %2,5.

Çalışmada değerlendirilen dokuz ana yaratıcı endüstrinin yerleşme katsayılarına da bakılmıştır. Bunlar; Reklam ve Pazarlama, Mimarlık, El Sanatları, Tasarım, Film/TV/Video/Radyo/Fotoğraf, Bilgi Teknolojileri ve Yazılım, Yayımcılık, Müze/Galeri/Kütüphane ve Müzik Performansı ve Görsel Sanatlar şeklinde tanımlanmıştır. Buna göre TR10 (İstanbul) bölgesi Yaratıcı Endüstrilerin tüm ana gruplarında kritik değeri aşarak uzmanlaşma göstermektedir.

Çalışmada ayrıca baskınlık, büyüklük ve uzmanlaşma katsayıları üzerinden bir ‘Üç Yıldız Analizi’ de sunulmuştur. Bu çalışma sonuçlarına göre hemen hemen tüm sektörlerde TR10 (İstanbul), büyüklük ve uzmanlaşma açısından yıldız almakta ancak baskınlık açısından birkaç sektör dışında anlamlı bir farklılık göstermemektedir.

Ek Tablo 2.35: TR10 Bölgesi için Yaratıcı Endüstrilerin Üç Yıldız Analizi Sonuçları, 2010

NACE. Rev.2	TR10-İstanbul	Baskınlık	Büyüklük	Uzmanlaşma	Yıldız Sayısı
Reklam ve Pazarlama					
7021	Halkla ilişkiler ve iletişim faaliyetleri	0,0003	0,90	5,16	2
7311	Reklam ajanslarının faaliyetleri	0,0084	0,61	3,51	3
7312	Çeşitli medya reklamları için alan ve zamanın bir ücret veya sözleşmeye dayalı olarak satışı	0,0002	0,81	4,62	2
Mimarlık					
7111	Mimarlık faaliyetleri	0,0018	0,27	1,53	3
El Sanatları					
3212	Mücevher ve benzeri eşyaların imalatı	0,0032	0,68	3,88	3
Tasarım: Ürün, Grafik ve Moda Tasarım					
7410	Uzmanlaşmış tasarım faaliyetleri	0,0008	0,72	4,14	2
Film, TV, Video, Radyo ve Fotoğraf					
5911	Sinema filmi, video ve televizyon programları yapım faaliyetleri	0,0010	0,93	5,33	2
5912	Sinema filmi, video ve televizyon programları çekim sonrası faaliyetleri	0,0001	0,96	5,49	2
5913	Sinema filmi, video ve televizyon programları dağıtım faaliyetleri	0,0001	1,00	5,71	2
5914	Sinema filmi gösterim faaliyetleri	0,0003	0,40	2,28	2
6010	Radyo yayıncılığı	y	y	y	-
6020	Televizyon programcılığı ve yayıncılığı faaliyetleri	y	y	y	-
7420	Fotoğrafçılık faaliyetleri	0,0009	0,32	1,83	2
Bilgi Teknolojileri, Yazılım ve Bilgisayar Hizmetleri					
5821	Bilgisayar oyunlarının yayımlanması	0,0000	0,92	5,26	2
5829	Diğer yazılım programlarının yayımlanması	0,0002	0,69	3,93	2
6201	Bilgisayar programlama faaliyetleri	0,0022	0,40	2,27	3
6202	Bilgisayar danışmanlık faaliyetleri	0,0026	0,68	3,91	3
Yayıncılık					
5811	Kitap yayımı	0,0005	0,51	2,91	2
5812	Rehberlerin ve posta adres listelerinin yayımlanması	0,0000	0,96	5,49	2
5813	Gazetelerin yayımlanması	0,0012	0,54	3,10	2
5814	Dergi ve süreli yayınların yayımlanması	0,0002	0,72	4,14	2
5819	Diğer yayıncılık faaliyetleri	0,0000	0,74	4,25	2
7430	Tercüme ve sözlü tercüme faaliyetleri	0,0003	0,51	2,93	2
Müze, Galeri ve Kütüphaneler					
9101	Kütüphane ve arşivlerin faaliyetleri	0,0000	0,57	3,28	2
9102	Müzelerin faaliyetleri	0,0000	0,80	4,57	2
Müzik, Performans ve Görsel Sanatlar					
5920	Ses kaydı ve müzik yayıncılığı faaliyetleri	0,0002	0,87	4,98	2
8552	Kültürel eğitim	0,0004	0,72	4,14	2
9001	Gösteri sanatları	0,0004	0,60	3,43	2
9002	Gösteri sanatlarını destekleyici faaliyetler	0,0006	0,90	5,18	2
9003	Sanatsal yaratıcılık faaliyetleri	0,0000	0,42	2,38	2
9004	Sanat tesislerinin işletilmesi	0,0001	0,78	4,47	2

Kaynak: TÜİK'in "Yıllık Sanayi ve Hizmet İstatistikleri 2009-2015" Mikro veri seti ve İşgücü İstatistikleri kullanılarak yazarlar tarafından hesaplanmıştır.

Not:

- Renkli gösterilen değerler kritik değeri aşan değerlerdir.
- y: Veri yok

f. **Gelişim Fırsatları**

Yukarıdaki çalışmalar için yapılan ön hazırlık sürecinde düzenlenen çalıştaylarda öngörülen, gelişim fırsatları ise şöyle özetlenmiştir:

A. **İstanbul Planlama Ajansı Çalıştay Sonuçları**

- Mekan ve Altyapı Eksikleri
- Kaynaklara Erişim
- Finansman eksikliği
- İşgücü ve Eğitim Yetersizliği
- Koordinasyon Eksikliği
- Kentteki Özgürlük Ortamı
- Kültürel İklimdeki Olumsuzluklar
- Tanıtım Eksikliği
- Ortak Anlayış Eksikliği

B. **İstanbul Kalkınma Ajansı Çalıştay Sonuçları**

- İnsan Kaynağı/Beyin Göçü
- İnternet Altyapısının Yetersizliği
- Özgün Fikir Üretiminde Gerileme
- Finansmana Ulaşımında Zorluklar
- Bürokratik Engeller
- Ortak Çalışma Alanları Eksikliği
- Tanıtım Eksikliği
- Proje Uygulama Kapasitesinin Olmaması

- Yeni Teknolojilerle İlgili Bilgi Eksikliği
- İşbirliğini Kolaylaştırıcı Kurumların Yokluğu

C. **YEKON Çalıştay Sonuçları**

- Teşvik ve Talep Azlığı
- Sektörel İşbirliği Eksikliği
- Tüketici Tanıtımı Yetersizliği
- Bilinç ve Farkındalık Eksikliği
- Kariyer Fırsatlarının Azlığı

İSTANBUL YARATICI ENDÜSTRİLER SEKTÖRÜ STRATEJİLERİNİN GELİŞTİRİLMESİ

V. İSTANBUL YARATICI ENDÜSTRİLER SEKTÖRÜ STRATEJİLERİNİN GELİŞTİRİLMESİ

a. Stratejik Değerlendirme ve Kabuller

Yaratıcı Endüstriler sektörü için İstanbul ölçeğinde bir vizyon, misyon ve strateji hazırlığında dünyadaki sektörel gelişme ve beklentiler, Türkiye’de ve İstanbul’da sektörle ilgili benzer çalışmalar yapan paydaşların hazırladıkları kamuya açık rapor ve belgelerde yer alan veriler incelendiğinde dikkat çeken noktalar şunlardır:

- ⇒ Sektöre yönelik kamu tarafından önerilen pek çok hedef, aksiyon, öneri, proje başlığı olmakla birlikte bunları bütünleşik olarak ele alıp sektöre hem yaratıcı hem de ticari anlamda yön verebilecek bir ‘Yaratıcı Endüstriler’ yapılanmasına ihtiyaç duyulmaktadır.
- ⇒ Strateji ve politika üretici paydaşların genellikle İstanbul’un ve sektörün rekabet açısından zayıf yönlerinin iyileştirilmesine odaklandıkları, güçlü olduğu alanları daha etkili kullanabilecekleri strateji ve politikalara yönelmedikleri söylenebilir.
- ⇒ Çeşitli paydaşların tanımladığı vizyon, aksiyon, proje önerileri olmakla birlikte tüm paydaşların desteklediği stratejilerin ve hedeflerin netleşmediği görülmekte; bu strateji ve hedefleri gözeterek hesap verebilir bir merciinin bu çabaların etkinliğini ve etkisini artıracığı düşünülmektedir.
- ⇒ Geliştirilen çözüm önerileri, aksiyon ve projelerin İstanbul ölçeğinde etki ve sonuç yaratma açısından çoğu zaman sınırlı olduğu, İstanbul’un coğrafi sınırları dışındaki etki alanlarını ise genelde dikkate almadığı gözlemlenmektedir.

b. Strateji Uygulama Dönemi ve Çerçevesi

Dünyada ve Türkiye'deki planlama ve uygulama dönemleri dikkate alınarak stratejik planlama dönemi '2024-2030' olarak öngörülmüştür. Bu dönemin için hedeflerin ve aksiyon planlarının '2024-2026' ve '2027-2029' olmak üzere iki etapta kurgulanması önerilmiştir.

Stratejik planlama dönemi içinde 'Yaratıcı Endüstriler' pazarının dünyada ve Türkiye'de büyüyeceği esas alınmıştır.

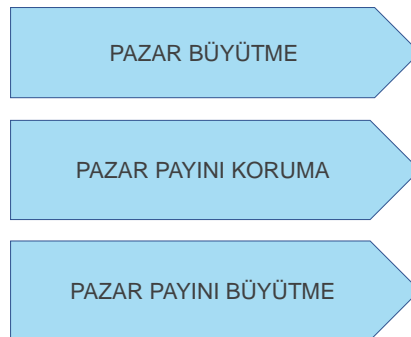
Geçmiş verilere bakıldığında İstanbul, Türkiye içinde 'Yaratıcı Endüstriler' sektöründe açık farkla lider konumdadır. Stratejik planlama dönemi içinde İstanbul'un bu konumunu koruyacağı öngörülmüştür.

Dünya ölçeğinde bakıldığında ise bir tarafta Avrupa Birliği diğer tarafta ise Çin, Hindistan ve Asya-Pasifik ülkeleri, 'Yaratıcı Endüstriler' pazarında güçlü bir biçimde örgütlenmiş durumdadırlar. Coğrafi çevre açısından bakıldığında ise Gürcistan, Rusya, Azerbaycan, Umman ve Birleşik Arap Emirlikleri'nin sektörle ilgili sınırlı da olsa ulusal strateji ve politikalar geliştirdikleri görülmektedir.

c. Temel Strateji Yaklaşımı

Literatürde büyüyen pazarlarda lider konumda bulunanlar için 3 temel rekabet stratejisi öneri yer almaktadır:

Temel Stratejiler

Sektörün dünyada ve Türkiye'deki büyüme potansiyeli ve İstanbul'un lider konumu dikkate alındığında ise İstanbul'daki Yaratıcı Endüstriler sektörü için önerilebilecek stratejiler;

İstanbul'daki Yaratıcı Endüstriler

TÜRKİYE'DE PAZARI BÜYÜTME

DÜNYADA PAZAR PAYINI
BÜYÜTME

olarak ele alınabilir. Bu stratejilerin müdahale yöntemleri olarak 3 başlık önerilmektedir:

Müdahale Yöntemleri

Liderlik: İstanbul'daki Yaratıcı Endüstriler Türkiye içinde pazarı büyütmek için liderlik rolünü üstlenerek sektörle ilgili ulusal düzeyde ve etki alanı içinde strateji, karar ve politikaların oluşumunda ve uygulanmasında öncülük etmelidir.

Ölçek: İstanbul'daki Yaratıcı Endüstriler sektörde küresel pazar payını büyütmek için yaratıcı tedarik zincirlerinde yer alacak ve küresel rekabete karşılık verecek ölçeğe hızla ulaşmalıdır.

Etki: İstanbul'daki Yaratıcı Endüstriler pazar payını büyütmek için etki alanını kendi coğrafi sınırların ötesine taşımaktadır.

d. Strateji Kurgulama Yaklaşımı

Yaratıcı Endüstriler ile ilgili stratejilerin kurgulanmasında sektörün yapısı ve dinamikleri gereği kent ve bölge ölçeği genel kabul görmektedir. İstanbul'un büyüklüğü ve coğrafi yapısı ve Yaratıcı Endüstrilerin kent ölçeğindeki kümelenmesine

bakılarak stratejik planlama dönemi için kent ölçeği esas alınmıştır. Kent içinde bölgesel tercihler yapılmamıştır.

Stratejilerin kurgulanmasında dikkat çeken diğer bir önemli konu ise öncelikli alt sektörlerin tanımlanmasıdır. İstanbul'un '3 Yıldız' analizi alt sektörler açısından dengeli bir yapı ortaya koyduğu için bu konuda başlangıçta bir tercih belirtilmemesi önerilmektedir.

Kentlerin Yaratıcı Endüstriler açısından tercih edilmesi için önerebileceği değer başlıkları şunlardır:

- ⇒ Lojistik Avantajı
- ⇒ Pazarlara Ulaşım/Pazar Öngörüsü
- ⇒ Kolektif Çalışma Fırsatları
- ⇒ Kaynaklara Ulaşım
- ⇒ Finansmana Ulaşım
- ⇒ Yerel Pazarın Büyüklüğü
- ⇒ Üretim Kapasitesi
- ⇒ Halen Var Olan Ekosistemler
- ⇒ Kilit Kişi ya da İşletmeler
- ⇒ Altyapı Hizmetleri
- ⇒ Destek Hizmetleri

İstanbul; Güçlü Alanlarını şöyle tanımlamıştır:

- Coğrafi konum, tarihi birikim, çeşitlilik sonucu oluşan etkileşimi yüksek ve değişken ekonomik yapının yarattığı değişim etkisi
- Bu değişim etkisinin şehirde yaşayanları ve yakın bölgeyi değiştirme gücü
- Değişim hızının yüksekliğinin yarattığı ekonomik işleyiş ve değerler

- Girişimcilik ekosisteminin güçlü olması
- Farklı yetenekleri çekme ve ekonomiye dahil etme kapasitesi
- Doğrudan ve finansal yatırım çekme potansiyeli
- Yenilikçi çözümleri yerelden yaratabilmesi ve uygulama gücü

Bunlar karşılaştırıldığında stratejilerini kurgularken İstanbul Yaratıcı Endüstriler sektörü İstanbul'un

- ⇒ Lojistik Avantajı, Pazarlara Ulaşım/Pazar Öngörüsü, Finansmana Ulaşım, Kaynaklara Ulaşım, Halen Var Olan Ekosistemler alanlarındaki gücünü etkili kullanmalı
- ⇒ Kolektif Çalışma Fırsatları, Üretim Kapasitesi, Yerel Pazarın Büyüklüğü, Kilit Kişi ya da İşletmeler, Altyapı Hizmetleri ve Destek Hizmetleri açısından ise gelişimini desteklemelidir.

e. Paydaşların Strateji, Hedef ve Aksiyon Önerileri

Ulusal bazda ve kent bazına farklı aktörlerin stratejileri ve hedefleri değerlendirildiğinde güçlü yönleri kullanma ve zayıf yönleri güçlendirme açısından önerilen hedef, aksiyon ve öneriler şöyle dağılmaktadır:

Lojistik Avantajı

Stratejik öncelik, hedef ya da aksiyon belirtilmemiş.

Pazarlara Ulaşım/Pazar Öngörüsü

- Bilgi ağlarına ve pazarlara ulaşımın sağlanması
- Yeşil dönüşümün gerçekleştirilmesi
- Nitelikli karar alma kapasitesini ve alandaki çalışmalarını artıracak açık veri üretiminin sürekliliğinin sağlanması

Finansmana Ulaşım

- Kente özgü bir fon oluşturulması
- Yasal ve yönetsel çerçevenin düzenlenmesi
- Finansman mekanizmaları yaratıcı endüstriler aktörlerini destekleyecek nitelikte çeşitlendirilecek ve aktörlerin erişiminin artırılması
- Nitelikli karar alma kapasitesini ve alandaki çalışmalarını artıracak açık veri üretiminin sürekliliğinin sağlanması

Kaynaklara Ulaşım

- Kadın ve gençlerin girişim kapasitelerinin artırılması
- İşgücünün dönüşümünün sağlanması
- Yeni teknolojilerin yaratıcı endüstriler ile ilişkisinin sektörleri ve yaratıcı işgücünü güçlendirecek şekilde geliştirilmesi
- Nitelikli karar alma kapasitesini ve alandaki çalışmalarını artıracak açık veri üretiminin sürekliliğinin sağlanması

Halen Var Olan Ekosistemler

- Kent genelinde yaratıcı endüstrilere yönelik mekânsal kullanımların yaygınlaştırılması ve bunların İstanbullular ile ilişkisi artırılması
- Platformların geliştirilmesi
- Yaratıcı toplulukların geliştirilerek, sektördeki aktörlerin güçlenmesi
- Ekonomik çeşitliliğin ve sektörler arası iletişimin güçlendirilmesi

Kolektif Çalışma Fırsatları

- Platformların geliştirilmesi
- Yaratıcı toplulukların geliştirilerek, sektördeki aktörlerin güçlenmesi

Üretim Kapasitesi

- Girişimcilik kültürünün yaygınlaştırılması
- Yeni girişimlerin ölçek büyümesi ve sürekliliğinin sağlanması için desteklenmesi
- Ekonomik çeşitliliğin ve sektörler arası iletişimin güçlendirilmesi

- Yeni teknolojilerin yaratıcı endüstriler ile ilişkisi sektörleri ve yaratıcı işgücünü güçlendirecek şekilde geliştirilmesi

Yerel Pazarın Büyüklüğü

- Kent genelinde yaratıcı endüstrilere yönelik mekânsal kullanımların yaygınlaştırılması ve bunların İstanbullular ile ilişkisi artırılması

Kilit Kişi ya da İşletmeler

Stratejik hedef ya da öncelik belirtilmemiş.

Alt Yapı Hizmetleri

- Yasal ve yönetsel çerçevenin düzenlenmesi

Destek Hizmetleri

- Kent genelinde Yaratıcı Endüstrilere yönelik mekânsal kullanımların yaygınlaştırılması ve bunların İstanbullular ile ilişkisi artırılması
- Kente özgü bir fon oluşturulması
- Yeni girişimlerin ölçek büyümesi ve sürekliliğinin sağlanması için desteklenmesi

Sektörel ve Diğer Öneriler

- Ekran endüstrilerinin gelişiminin desteklenerek bu alanda İstanbul'un küresel konumunun güçlendirilmesi
- Yazılım, bilgisayar oyunları ve veri tabanı sektörü de dâhil olmak üzere, telif hakları temel endüstrileri içinde yer alan sinema ve video, radyo ve televizyon ile müzik ve gösteri sanatları -özellikle- müzik sektörlerinin küreselleşmeyi ve ihracata dayalı olarak büyümeyi hedeflemesi temel öncelik olarak ifade edilmiştir.
- İmalat sanayiinin dönüşümüne, ihracatın ve katma değerinin artırılmasına doğrudan katkı sağlayacak projelere öncelik verilmesi
- Dış ticaretin desteklenmesi
- Sektördeki rekabetin ve kalitenin artırılması

f. İstanbul'un Yaratıcı Endüstriler Vizyonu

Paydaşlar tarafından dile getirilen beklenti ve önermeler bir araya getirildiğinde 2030 vizyonu ve misyonu şöyle tanımlanabilir:

“İstanbul 2030: Yaratıcı ve Yenilikçi Girişimler İçin Çekim Merkezi”

İstanbul, yaratıcı ve yenilikçi girişimcilerin öncelikle tercih ettiği bir yaşam ve çalışma alanı olarak bir çekim merkezidir. Bilgi paylaşımı, birlikte üretim imkânları ve altyapısı İstanbul'u cazip kılan değerlerdir. Kentin özgün kültür, sanat ve tasarım birikiminin desteklediği güçlü girişimcilik ekosistemi, yeni teknolojilerle gelişen Yaratıcı Endüstriler ve yaratıcı topluluklar tüm kentte kültürel ve düşünsel zenginlik sağlamakta, kadın ve gençlere yaratıcı girişimler için geniş imkanlar sunmaktadır.

g. İstanbul'un Yaratıcı Endüstriler Misyonu

İstanbul'daki Yaratıcı Endüstrilerin Misyonu

Yaratıcı Endüstrilerin Türkiye'de ve etki alanı içinde büyümesine liderlik etmek; tüm dünyada Yaratıcı Endüstriler pazarının hızla büyüyeceği döneme girilirken İstanbul Yaratıcı Endüstriler sektörü Türkiye'de bu pazarda lider konumdadır. İstanbul Yaratıcı Endüstriler sektörünün misyonu hem Türkiye'deki Yaratıcı Endüstriler pazarını büyütme hem de İstanbul'un coğrafi, kültürel ve sanal etki alanı içinde Yaratıcı Endüstriler sektörünün gelişimine liderlik etmektir.

h. **Stratejik Öncelikler**

Vizyon ana bileşenlerine ayrıldığında 3 tane stratejik öncelik alanı ortaya çıkmaktadır.

- ⇒ **Yaratıcı ve Yenilikçi İnsanlar:** Dünyadan ve Türkiye'den yaratıcı, yenilikçi ve girişimci insanlar olarak süper yaratıcı çekirdekte yer alan bilim adamları ve mühendisler, akademisyenler, yazarlar ve şairler, sanatçılar, şovmenler, editörler, oyuncular, tasarımcılar ve mimarlar, kültür üreticileri, araştırmacılar, analistler ve diğer fikir önderleridir. Bu çalışmada bunların içinde kadın ve gençler önceliklendirilmektedir.
- ⇒ **Girişimcilik:** Girişimci kar elde etmek amacıyla olası riskleri göze alarak yenilik ve yönetim süreçlerini üstlenerek toplumsal refah üreten kişidir. Girişimcilik bir tür üretim faktörüdür. Girişimci, sermaye, emek ve doğal kaynakları bir araya getirmesinin yanı sıra işleri organize eden, yenilikler geliştiren ve uygulayan ayrıca kar elde etmek için mülkiyetini ve refahını riske atan kişi olarak tanımlanmaktadır. Girişimcilik yalnızca bir eylem veya süreç değil, aynı zamanda bir dizi belirli kişisel beceri veya yeniliklerin yardımıyla bir şeyler inşa etmek ve yaratma yeteneği olarak da tanımlanabilmektedir.
- ⇒ **Çekim Merkezi Olmak:** 'Bölgesel çekim merkezi' tabiri, düşük gelirlili bölgelerde sosyo-ekonomik gelişmişlik durumu ile altyapı imkânları bakımından çevrelerindeki ekonomik gelişmeyi hızlandırma ve çevrelerine hizmet verme potansiyeli olan ve geleneksel olarak bölge merkezi niteliği bulunan şehirleri ifade eder. Bu çalışma bağlamında 'Çekim Merkezi' coğrafi, kültürel ve sanal etki alanı içinde Yaratıcı Endüstriler açısından 'Küresel Şehir' özellikleri taşımak olarak ele alınmaktadır.

i. **Müdahale Yöntemleri**

- ⇒ **Liderlik ederek**
- ⇒ **Ölçeği büyüterek**
- ⇒ **Etkiyi çoğaltarak ve yayarak**

j. **Stratejik Hedef Alanları**

Stratejilerin kurgulanmasında stratejik önceliklere göre 5 ayrı alanda hedef oluşturulması etkili olacaktır:

Yetenek Yönetimi: Tüm ya da seçilmiş sektörlerdeki çekirdek yaratıcı ve yenilikçi yeteneklerin İstanbul'da yaşamaları ve çalışmasını sağlanması

Fikri Mülkiyet Üretimi: Yaratıcı ve yenilikçiliğin ticarileştirilmesi için gereken koşulların sağlanması

Finansmana Ulaşım: Girişimciliğin desteklenmesi için gereken finans kaynağının çekilmesini sağlamak üzere pazarlara giriş, fikri mülkiyetin korunması ve sürdürülebilir iş modellerinin geliştirilmesi

Üretim Kapasitesi: Girişimlerin büyümesi ve pazarlara ulaşması için gereken üretim ve lojistik koşulların sağlanması

Pazarlara Erişim: Liderlik etmek, ölçek büyütmek ve etkisini artırmak için İstanbul'un coğrafi, kültürel ve sanal etki alanını bütünleştirerek pazarlara girişi kolaylaştırması

Nurten Meriçer
İstanbul, 2023

KAYNAKLAR

- I) United Nations, 'Creative Economy Outlook 2022: Chapter.IV' .pdf
- II) Deloitte, 'The Future of the Creative Economy'.pdf
- III) TC. KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI, 'Kültür Endüstrilerinin Türkiye Ekonomisine Katkılarının Ölçülmesi 2015-2018'.pdf
- IV) European Commission, 'Creative Europe 2021-2027' .pdf
- V) ADBI Enstitüde, CREATIVE ECONOMY 2030 'Imagining and Delivering a Robust, Creative, Inclusive and Sustainable Recovery'.pdf
- VI) IDB, 'Future Landscapes of the Orange Economy: Creative Pathways for Improving Lives in Latin America and the Caribbean' .pdf
- VII) Cultural and Creative Industries Strategy 2021-2030. UAE .pdf
- VIII) İstanbul Kalkınma Ajansı, YEKON, İstanbul Yaratıcı Endüstriler Merkezi, 'İstanbul Yaratıcı Endüstriler Araştırması Sonuç Raporu. Haziran 2023' .pdf
- IX) İstanbul Kalkınma Ajansı, '2024-2028 İstanbul Bölge Planı. TASLAK' .pdf
- X) İstanbul Planlama Ajansı, 'Vizyon 2050 Kentsel Durum Çalıştayları Refah Yaratan, Değer Katan, Yaratıcı ve Yenilikçi İstanbul Çalıştay Raporu 2021' .pdf
- XI) İstanbul Kalkınma Ajansı, '2024-2028 İstanbul Bölge Planı. TASLAK' .pdf
- XII) İzmir Kalkınma Ajansı, 'Türkiye'de Yaratıcı Endüstrilerin İBBS-2 Bölgeleri Düzeyinde Analizi: İzmir'e Bir Bakış' .pdf

Hazırlayan: NURTEN MERİÇER

Editör: DENİZ UNGAN

Solo Projeler Danışmanlık Ltd. Şti.

TEMMUZ 2023, İstanbul

